

ครบรอบ ๘๑ ปี
อังคาร กัลยาณพงศ์
81 Years of Angkarn Kallayanapongsa

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

ภูกระดึง พ.ศ. ๒๕๐๙ : Phu Kra Dung 1966

อังคาร ๘๐

อังคาร กัลยาณพงศ์ จะมีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์ ณ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๐ เขาเกิดที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นศูนย์ของพระพุทธศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรมมาก่อนกรุงสุโขทัย ทั้งยังเป็นศูนย์แห่งอำนาจทางการเมืองในภาคใต้ มาอย่างเก่าแก่อีกด้วย

อังคารซาบซึ่งถึงภูมิธรรมดั้งเดิมของถิ่นกำเนิดอย่างจริงจัง แม้จะเป็นชาวกรุง มากกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว และแทบไม่พูดภาษาบ้านเกิดเอาเลยก็ตาม แต่ความเป็นคนนคร ทำให้เขาตระหนักในความเป็นเลิศ ไม่แต่ของถิ่นกำเนิดหรือของสยามประเทศเท่านั้น หากเขาเข้าถึงความเป็นเลิศในทางสากลอย่างยากที่จะหาคนร่วมสมัยคนใดเทียมเท่า แม้เขาจะไม่รู้ภาษาต่างประเทศเอาเลยก็ว่าได้

แต่แล้วกวินพนธ์อันเป็นผลงานของเขานั้นหลายชิ้นไปพ้นความเป็นไทย อย่างเป็นที่รับได้ในวงวรรณกรรมสากล ดังบท วัฏทะเลเทโสจัน เป็นตัวอย่าง แม้เมื่อ เขายังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง แต่เมื่ออัลัน กีนส์เบิร์กพบเขาในราวๆปี.ศ.๑๙๖๔-๖๕ นั้น กีนส์เบิร์กก็ยกย่องเขาว่า เป็นกวีสมัยใหม่คนสำคัญของสหรัฐก็ได้เลย ว่า ได้สัมผัสกับกวีไทยที่ไม่เบาไปกว่าเขา และกีนส์เบิร์กก็แปลงานของอังคารชิ้นนี้ลงพิมพ์ใน Evergreen Review แต่ในบัดนั้นแล้ว

ก็สังคมไทยในแวดวงของคนที่ตั้งตนเป็นชนชั้นน่านั้น เต็มไปด้วยความกึ่งดิบกึ่งดี กึ่งจริงกึ่งเท็จ ติดอยู่ในรูปแบบและพิธีกรรม ยกย่องชาติวุฒิยิ่งกว่าคุณวุฒิที่แท้ ย่อมยาก ที่จะเข้าถึงความเป็นเลิศ อังคาร กัลยาณพงศ์ จึงไม่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ สมกับ ความวิเศษมหัศจรรย์ของเขา

การที่เขาได้เป็นศิลปินแห่งชาติก็ดี ได้รับรางวัลซีไรท์ก็ดี เราย่อมต้องตราไว้ได้ เลยว่า เกียรติคุณดังกล่าวมอบให้กับคนอื่น ๆ ที่เข้าไม่ถึงระดับแห่งอัจฉริยภาพของ อังคารแทบทั้งนั้น เพราะกรรมการที่ตัดสินให้รางวัลที่ว่านี้หรือรางวัลอื่น ๆ ส่วนมาก ก็ตาไม่มีแวว หาไม่ก็เป็นนักอนุรักษนิยมจารีตประเพณีนิยมมากเกินไป

แท้ที่จริง อังคารเข้าได้ถึงจารีตของศิลปกรรมยิ่งกว่าพวกที่ตั้งตัวเป็นนักอนุรักษ ทั้งหลาย ก็ใครเล่าที่เป็นกวีร่วมสมัยแล้วเข้าได้ซึ่งถึง ก้าวรวล มหาชาติคำหลวง และไตรภูมิพระร่วง ตลอดจนจารึกหลักที่ ๑ ซึ่งนักปราชญ์รู้พลั้งหาว่าเป็นของปลอม โดยพวกนี้รู้กันบ้างไหมว่า อังคารแกะรอยจารึกแต่ละคำอย่างมีมนสิการ ทั้งยังเคย ทักท้วงนายหน้า ทองคำวรรณมาแล้วด้วยถึงถ้อยคำบางคำในจารึกนั้นๆ

ยิ่งกับเจ้าฟ้ากุ้งด้วยแล้ว อังคารเข้าไม่ถึงแต่งานเขียนที่เป็นตัวอักษรของท่าน หากเข้าถึงชีวิตและจิตใจของเจ้าฟ้าที่ผูกการเมืองลงโทษอย่างหฤโหดเอาเลย

อังคารถือว่ารัชกาลที่ ๒ เป็นเพียงเชิงอรธของเจ้าฟ้ากุ้ง เขาถือเอาว่ากวีในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น แทบเข้าถึงความเป็นเลิศไม่ได้เอาเลย และถ้ามีใครที่เขาจะพยายามแสดงออกให้ได้ปาน ๆ กัน นั่นก็คือเจ้าฟ้าพระองค์นี้ โดยไม่มีชาติวุฒิเป็นขีดค้น

งานของอังคาร ทั้งทางจิตรกรรมและวรรณกรรมช่วยให้เราเข้าถึงอมตภาพของอยุธยา สุโขทัย ศรีสัตนาลัย และนครศรีธรรมราช เท่าๆกับที่ช่วยให้เราเข้าถึงธรรมชาติทั้งที่ภูกระดึงและอื่น ๆ โดยที่ธรรมชาติก็อาจแสดงออกกับผู้อ่านได้เช่น ภูเขาได้อย่างวิเศษสุด

ถ้าจะเปรียบอังคารกับฝรั่ง ข้าพเจ้าเห็นว่าเขาใกล้เคียงกับวิลเลียม เบลิคมากที่สุด ทั้งทางจิตรกรรมและกวีนิพนธ์ โดยที่เบลิคก็เคยถูกหาว่าเป็นคนบ้า ทั้ง ๆ ที่ความวิลาสของเขา เป็นกระเจงกาสะทอนให้เห็นความวิปริตของสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะก็ในหมู่นักเขียนที่ควบคุมสถานะเดิมของสังคมไว้นั้นแล

วรรณศิลป์ของอังคารมีความทันสมัยอย่างเป็นสากลเท่ากับนักจิตรกรรมนั้น ๆ หยั่งลงไปยังอดีตอย่างลึกซึ้ง จนคนที่อ่านกวีนิพนธ์ร่วมสมัยถ้าขาดการรับรู้ซึ่งถึงอมตพจน์ของอดีต ย่อมยากที่จะเข้าใจงานของอังคารได้ โดยที่พุทธศตวรรษที่ ๒๕ อังคารทั้งทางความอลังการของภาษาที่มาจากพระปรีชาญาณ ประกอบกับการปฏิบัติธรรมในทางจิตตภาสนั้นก็มีอิทธิพลกับเขาไม่น้อย นี่ก็เป็นขบวนการสำหรับนักอ่านร่วมสมัยด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะก็พวกที่ไม่มีความรู้ในทางธรรมเอาเลย พร้อม ๆ กันนั้น อังคารก็กล้าท้าทายธรรมเนียมปฏิบัติของผู้เคร่งครัดต่าง ๆ จนถึงกับปฏิเสธพระนิพนธ์เพื่ออุทิศตนให้กับศิลปกรรม ทั้งทางวรรณกรรมและจิตรกรรม ใครที่มีความรู้ในทางมหายานและวัชรยานอยู่บ้าง ย่อมเข้าใจได้ถึงโพธิสัตว์มรรคที่อังคารบำเพ็ญอยู่ จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

งานทางด้านจิตรกรรมของอังคาร อาจมีความเป็นไทยทางฝ่ายพุทธยิ่งกว่าอะไรอื่น แต่ความเป็นสากลของนักจิตรกรรมนั้น ๆ ก็อาจรับรู้ได้ไม่ยากสำหรับคนที่ตามีแววและก็เช่นเดียวกับวรรณกรรม ตรงที่อังคารถอยหลังไปยังนักจิตรกรรมของอดีตอย่างหาตัวจับได้ยาก โดยเดินรอยตามเพื่อ หริพิทักษ์ไปในทางนี้อย่างไม่มีใครทาบติด

จิตรกรรมในทางไทย ๆ ของเพื่อ เป็นไปในทางอนุรักษยิ่งกว่าการอนุมิตร แม้จะมีความเป็นเลิศอยู่ก็ตาม เพื่อนมิตรไปในทางสากลอย่างน่าทึ่งมากกว่า แต่นักจิตรกรรมในทางสากลของอังคารแทบไม่มี และในทางไทย ๆ ของเขาก็ไปพ้นการอนุรักษหรือตามแบบจารีตเดิม หากมีอัจฉริยภาพของเขาปรากฏอยู่แทบทุกชิ้น

บ้านพักข้างวัดดัดดาต ธนบุรี พ.ศ. ๒๕๐๐

เสียตายที่อังคารไม่ได้ฝากจิตรกรรมฝาผนังไว้ได้อย่างขรวิอินโข่ง คงเป๊ะหรือครูทองอยู่ ทั้ง ๆ ที่มีความพยายามอยู่บ้างกับผนังพระอุโบสถหลังใหม่ของวัดพระเจ้าตนหลวงแห่งจังหวัดพะเยา ซึ่งจำต้องชะงักลงกลางคันอย่างน่าเสียใจยิ่ง

คนในกระแสหลักกับอังคารไม่ได้มาแต่สมัยเรียนอยู่ศิลปากรแล้ว ดังนายธิดอยู่โพธิ์ ในฐานะผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยแห่งนั้น สั่งให้ลบชื่อเขาออกจากทะเบียนนักศึกษา และเมื่อมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีปเสนอให้เขาได้เป็นกวีดีเด่นแห่งยุคในราวปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นั้น กรรมการคนหนึ่งซึ่งเป็นนายกสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ก็กล่าวหาว่าเขาไม่รู้ฉันทลักษณ์และใช้ภาษาหยาบคาย เพราะหัตถ์ที่กรรมการสตรีอีกสองท่านเข้าซึ่งถึงความ เป็นเลิศและอัจฉริยภาพของเขามาแต่ตอนนั้นแล้ว เธอทั้งสองนี้คือบุญเหลือและอุษะณี

บุญเหลือไม่ใช่กวี แต่เป็นนักวิจารณ์วรรณคดีที่ใจกว้างอย่างรอบรู้ ส่วนอุษะณีนั้นดูเหมือนจะเป็นกวีสตรีคนเดียวที่ได้เข้าถึงความเป็นเลิศด้วย และอุทิศผลงานของเธอเพื่อความยุติธรรมทางสังคมด้วย โดยใช้ภาษาอย่างที่มีกุลมรสแท้ทีเดียว

ใครก็ตามที่รู้จักอังคารย่อมต้องรู้ว่า เขาอุทิศตนและงานเขียนของเขาเพื่อผู้ยากไร้ เพื่อความยุติธรรมทางสังคม และเพื่อผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ความขื่นเขาแหวกไปจากเจ้าฟ้ากุ้ง และกวีในอดีตที่เขานิยมชมชอบอย่างควรแก่การก้มหัวให้แก่ทีเดียว

ในโอกาสที่เขามีอายุครบ ๘๐ ปีคราวนี้ อย่างน้อยชุมชนทางบ้านเกิดของเขาที่ นครศรีธรรมราช ต้องการจัดงานรับขวัญเขาอย่างสมเกียรติ สงสัยว่าในเมืองกรุงจะมีใครให้เกียรติเขาอย่างจริงจังแค่ไหน มหาวิทยาลัยเก่าของเขาเคยคิดจะจัดนิทรรศการงานจิตรกรรมของเขา แต่แล้วก็ล้มเลิกไปง่าย ๆ ที่จะหวังให้มหาวิทยาลัยที่เวลานี้เสนอคุณสมบัติตกตมศักดิ์ให้อังคาร กัลยาณพงศ์ คงเป็นไปไม่ได้ เพราะสถาบันในชั้นอุดมศึกษาของเรา พร้อมทั้งจะให้คุณสมบัติตกตมศักดิ์กับ นักการเมืองและคนกึ่งดิบกึ่งดีทั้งหลายยิ่งกว่าอะไรอื่น เฉกเช่นบรรดาราชาบัณฑิตของเรา ก็มีคนกึ่งดิบกึ่งดีปะปนอยู่ด้วยมิใช่น้อยด้วยเช่นกัน

ภูกระดึง พ.ศ. ๒๕๐๖
Phu Kra Dung 1963

ศิริ วัชรินทร์

ล. ศิริวัชรินทร์

๑๗ มกราคม ๒๕๕๐

Angkarn 80

On February 12th, 2007, Angkarn Kallayanapongsa will be 80 years old. Angkarn was born in Nakorn Srithammarat, the seat of Thai spirituality, art and culture in southern Siam.

Although he was born in the South, Angkarn rarely speaks with the southern dialect. However, he always appreciates the excellent culture of his birth place. Although he does not know any foreign language, he is known internationally through his drawing and writing.

Several of his poems have been considered in the field of international literature, particularly his poem titled Sea in Plate which was translated by the great American poet Alan Ginsberg and published in The Evergreen Review.

Amongst many in the high society it is common to fixate on the artificial, and to over-emphasize social status and family background while neglecting true qualifications. For this reason, Angkarn Kallayanapongsa does not concern himself too much with his status in the social hierarchy.

Angkarn has a deep intuition for aesthetics, and regards art as immortal. He has a refined sense on beauty and goodness. He was able to assist Professor Fua Haripitak in conserving quite a number of mural paintings at Sukhothai, Ayuthya, Thonburi and Pejraburi.

He holds great esteem and appreciation for the heritage of Siam, and draws inspiration from the great artists of the past. Particularly he is inspired by the royal literature of Chao Fah Kung of Ayuthya.

In regards to Angkarn Kallayanapongsa's drawing and writing, the audience is able to see images of Ayuthya, Sukhothai (Sri Satchanalai) and Nakorn Srithammarat, Phu Kra Dung and other landscapes.

His contemporary literature transmits the content of our Siamese heritage, especially if the audience learns to identify the influence of Buddhist teachings within his works. Angkarn's study of the doctrines of Lord Buddha and his meditative practice have greatly influenced his creativity. He confidently expresses his spirituality through his art by utilizing traditional patterns established by Thai artist of old.

In 1972, the Sathirakoses-Nagapradipa Foundation named Angkarn as one of Siam's greatest contemporary artists. Particularly for his intention to establish a more beautiful and just society for the poor and disadvantaged. This vision is not similar with Chao-Fah-Kung and many poets of the past.

On this auspicious occasion of Angkarn's 80th Anniversary, the people of Nakorn Sri Thammarat honor their great poet and artist. However his alma mater, Silpakorn University, which intends to organize his solo painting exhibition, is unable to formally deliver him an honorary doctoral degree as most universities these days tend to appreciate only those with political and social clout. They fail to recognize the genius of the greatest artist and poet of our age.

Sulak Sivaraksa

Sulak Sivaraksa
January 17, 2008

Rama IX Art Museum Foundation

คำนำ

เนื่องในวาระที่ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ มหากวี และจิตรกรเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ท่านได้รับการยกย่องเป็นกวีดีเด่นของมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป พ.ศ. ๒๕๑๕ รับรางวัลกวีซีไรต์ พ.ศ. ๒๕๒๙ และเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. ๒๕๓๒ ท่านเกิดวันอังคารที่ ๑๒ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ มีอายุครบ ๘๑ ปี ในวันอังคารที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรติจากท่าน มูลนิธิอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ประธานมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ร่วมกันจัด นิทรรศการจิตรกรรมของท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ และจัดกิจกรรมแสดงผลงานจิตรกรรมของท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างวันที่ ๙-๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

ได้มีหอศิลป์ และองค์กรทางศิลปวัฒนธรรมหลายแห่งในกรุงเทพฯ ได้แสดงความประสงค์จะจัดนิทรรศการจิตรกรรมของท่านในวาระอายุครบรอบ ๘๑ ปี แต่ท่านได้ตอบปฏิเสธ ท่านมีความต้องการมาจัดแสดงนิทรรศการที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเพียงแห่งเดียว แม้จะไม่ได้ให้เหตุผลว่าทำไมจึงมีความปรารถนาเช่นนั้น

สำหรับข้าพเจ้าเข้าใจว่าเป็นเพราะท่านมีสายใยแห่งความรัก ความผูกพันกับ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่เคยเป็นสถานศึกษาศิลปะอย่างลึกซึ้ง การมาจัดแสดง นิทรรศการครั้งนี้ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร เปรียบเสมือนท่านกลับมาบ้านเกิด มาแสดง กตเวทิตาต่อศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และครู อาจารย์ผู้ส่งกลับไปแล้ว

นอกจากนี้ ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ คงจะตั้งใจปรารถนาแสดงผลงานจิตรกรรม ที่รังสรรค์ขึ้นด้วยจิตที่ปราศไถ่ สมบูรณ์ด้วยความงามในโลกทิพย์ มาเติมเต็มในสุนทรียรส แก่ศิลปินรุ่นลูกหลาน และแก่ผู้คนที่มิหวัหวัจรักศิลปะได้ชื่นชมอย่างเต็มอ้อมด้วยจำนวน ภาพจิตรกรรม ภาพลายเส้น และภาพร่างปากกา รวมทั้งสิ้น ๑๑๙ ภาพ

นิทรรศการจิตรกรรมของท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ครั้งนี้ ถือเป็นเหตุการณ์ สำคัญในประวัติศาสตร์ศิลปะไทยร่วมสมัย อันจะเป็นที่จดจำของศิลปินไทยทั้งหลาย ตลอดไป

ข้าพเจ้าขอกล่าวขอบพระคุณ ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ที่มีความตั้งใจแน่วแน่ นำผลงานมาจัดแสดง นิทรรศการ ณ ที่นี้ อันถือเป็นเกียรติแก่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นอย่างยิ่ง

รองศาสตราจารย์สน สิมাত্রัง

ผู้อำนวยการหอศิลป์

Preface

On auspicious occasion for Angkarn Kallayanapongsa as an excellent poetic and painter of Ratanakosin who has been appreciated from Sathirakoses-Nagapradipa Foundation since 1987 and was honorably promoted as national artist of literary in 1990. He was born on Tuesday 12th February 1928 and has 81st Cycle Birthday Anniversary in same day of 2008.

Art centre, Silpakorn University has great honorary to organize Angkarn Kallayanapongsa's painting exhibition and various appreciated activities under the collaboration with Sathirakoses-Nagapradipa Foundation at The Art Gallery of Silpakorn University in the period of 9 - 29 February 2008.

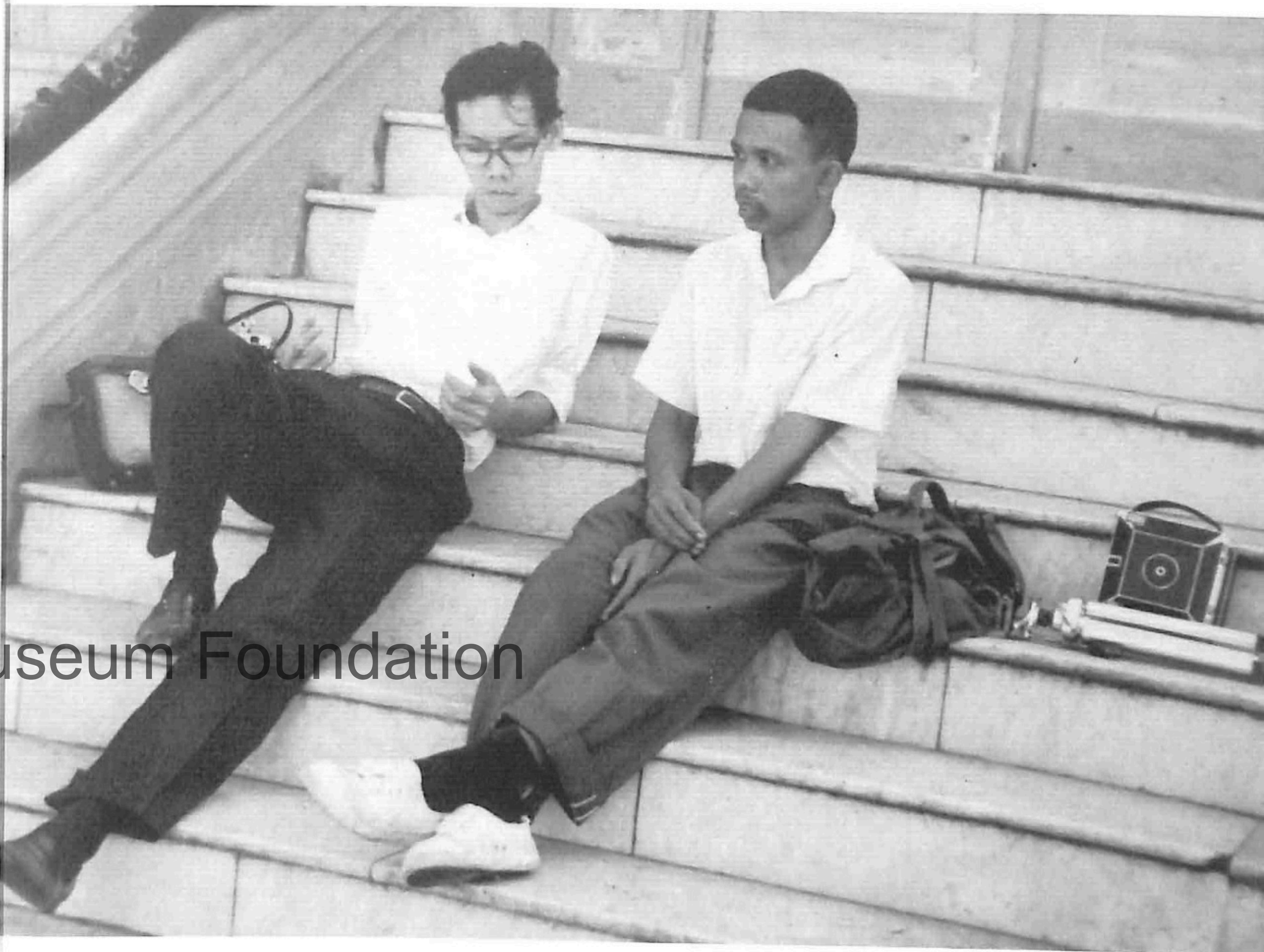
It's fact that he rejected to stage his solo exhibition under the cooperation with several art galleries, art and cultural organizations in Bangkok on an auspicious occasion of his 81st Cycle Birthday Anniversary, on the other hand, he has sincere pleasure to show all his paintings only in the Art Gallery of Silpakorn University, Wang Tha Phra. Although he has never mentioned any reasons for his exhibition but I analyze that his faithfulness and memoirs to Professor Silpa Bhumsri and all faculties including the impression and bonds to Silpakorn University as an alumni have most influence to his decision.

Furthermore, he is very proud to strengthen the completeness of heavenly beauty through total 119 pieces of his paintings and drawings by pen in an objective of fulfilling all aesthetics of art to the youth and spectators who are attractive in art.

His solo exhibition is assumed to be a significant historical event of Thai contemporary art which has been endlessly memorized by all of Thai artists. Finally, I am delighted to give sincere thankfulness to him for this great honor to stage his solo exhibition at The Art Gallery of Silpakorn University.

S. Simatrang

Assoc.Prof.Sone Simatrang
Director of Art Centre

ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ และ อาจารย์อวบ สาณะเสน
หน้าหอสมุดแห่งชาติ ท่าราชวรีย์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗

หน้า ๑๔ - ๑๕
อาจารย์ประยูร อรุณานุกุล (ใน ๓ ปากน้ำ : คนที่สามนับจากซ้าย)
และท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ยืนอยู่กระดิ่ง พ.ศ. ๒๕๐๗

Rama IX Art Museum Foundation

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรและมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จัดเชิดชูเกียรติ “กวีอังคาร”

ในวันอังคารที่ ๑๒ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ มหากวีและจิตรกรเอกแห่งยุคสมัย ได้รับการยกย่องเป็นกวีดีเด่นของมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป พ.ศ. ๒๕๑๕ กวีซีไรต์ พ.ศ. ๒๕๒๙ และศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. ๒๕๓๒ จะมีอายุครบ ๘๑ ปี และในระหว่างวันเสาร์ที่ ๙ ถึงวันศุกร์ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ รองศาสตราจารย์อาจารย์สน สิมাত্রัง ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ได้จัดโครงการเชิดชูเกียรติให้ท่าน ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ โดยท่านอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ประธานกรรมการ มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ผู้ได้รับรางวัลอัลเทอเนทิฟโนเบล จะเป็นประธานเปิดงานในวันเสาร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๘.๐๐ น.

เพื่อเป็นการแนะนำให้รู้จักแนวคิดบางแง่มุมของ “ท่านอังคาร” จึงขอนำเนื้อหาจากการที่ คุณวรา จันทรมณี กรรมการผู้จัดการ มูลนิธิโรคตับ ได้สัมภาษณ์พูดคุยกับท่านใน ๒ วาระมาเสนอ กล่าวคือ วาระแรก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ในโอกาสรับเชิญเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของมูลนิธิโรคตับ และวาระที่ ๒ ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในวันจันทร์ที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

บทสัมภาษณ์ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ถาม : อยากให้ท่านพูดถึงการรับเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ให้กับองค์กรด้านสาธารณสุขอย่างมูลนิธิโรคตับในครั้งนี้

ท่านอังคาร : คือหลักมันเราก็คือเป็นมนุษย์ แล้วคุณสมบัติของมนุษย์โดยหลักที่พระพุทธเจ้าท่านสอน คือ ความเมตตา กรุณา ซึ่งเป็นมโนธรรมประจำใจมนุษย์ เหมือนเราเห็นมดตัวหนึ่งตกไปในตอม่น้ำ แล้วมันก็พยายามตะเกียกตะกาย รักชีวิตซึ่งสัตว์โลก ทุกรูปทุกนามจะต้องรักชีวิต มดนี้ถ้าเราเอ้ออาหารเอ้ออารยโชนเศษอะไรไปช่วยให้มันพ้นจากการจมน้ำตาย มันจะเสียหายนะอะไร เท่ากับเราไปปลุกมโนธรรมของเราให้ตื่นขึ้น ไปปลุกความเมตตา กรุณาในหัวใจให้ตื่นขึ้น ได้ให้ความเป็นมนุษย์ของเราเป็นประโยชน์กับเพื่อนร่วมโลกนี้ อย่างน้อยก็เราไม่เป็นเขี้ยวเล็บแบบไดโนเสาร์ที่ไปขย้ำมนุษย์อีกที มนุษย์เกิดมานี้มันจะมาทำร้ายกัน เช่นคิดปิ่นคิดลู่กระเบิดไปฆ่ากันทีหนึ่งมาก ๆ ไม่มีใครที่คิดจะช่วยให้มนุษย์อยู่เย็นเป็นสุขเหมือนกับที่พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ท่านคิด การที่เราปลุกความเมตตา กรุณาในหัวใจเราให้ตื่นขึ้นนี้เป็นของดี เหมือนกับดอกไม้ต้นไม้นี้ในป่าออกดอกหอมสะพรั่งไปทั้งป่า นี่มันเป็นประโยชน์แก่โลกมนุษย์มากทีเดียว

ถาม : การทำหน้าที่ของดอกไม้หรือการทำหน้าที่ของศิลปินมีความเชื่อมโยงอย่างไรกับการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

ท่านอังคาร : การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้มีใจรุ่งเรืองขึ้นมันเป็นของดี เมื่อก่อนพระพุทธยอดฟ้าท่านตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พอตั้งบ้านตั้งเมืองได้ ท่านนั่งมาคิดถึงศิลปวัฒนธรรม ต้องสร้างวัดวาอารามขึ้นมาให้เหมือนครั้งบ้านเมืองดี เหมือนคนครั้งอยู่ยาที่เขาส่งมาส่งตามอะไรต่างๆ เติมน้ำเติมเมือง เหมือนคนสุขุขัย พญาลิไทที่ท่านสร้างพุทธชินราชขึ้นมาแทนพระพุทธรูปเก่าอย่างนี้ ฉะนั้นมันเกี่ยวข้องกับหมดแหละ เมื่อเราเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ ความดีความงามเหมือนที่พญาลิไทท่านสร้างพุทธชินราชมาเนี่ย เราต้องสร้างสิ่งวิเศษขึ้นในหัวใจเพื่อนมนุษย์ แล้วทุกๆ คนร่วมกันสร้างเหมือนกับเราเป็นต้นไม้ป่า มันจะทำให้เป็นป่าอารยะเจริญไปด้วยกัน หมายถึงเราเป็นเรือด้วยกัน หมายถึงว่าลูกประลักก็เจริญ เสากระโคงเรือก็เจริญ ไม่ใช่จะไปแต่กับต้นคนเดียว อะไรประมาณนั้น

หมายถึงเราคิดถึงเอกภพในจักรวาลนี้ ในทางช้างเผือกนี้ จะมีดาวอยู่ดวงเดียวก็ไม่สวยไม่งาม มันต้องมีหลายๆ ดวงถึงเป็นทางช้างเผือก มีหลายๆ ดวงถึงจะเป็นเอกภพ เป็นสุริยจักรวาล นี่วิธี ถ้าเราไปด้วยกัน ถ้าเพื่อนมนุษย์ทั้งหมดนี้ ถ้าหากว่าเราไปแบบมีอารยธรรมรุ่งเรือง ก็เห็นจะไปสู่ที่สันติสุขที่ดีเลิศ แล้วดับนี้เป็นอวัยวะภายในของมนุษย์ จริงๆ แล้วไม่เฉพาะตับหรืออก มันยังมีอวัยวะอื่นอีกมากมายที่เราต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง เมื่อมนุษย์มีสุขภาพอนามัยวิเศษขึ้นมา มีผลเนื่องถึงความเจริญทางอื่นจะเป็นศิลปศาสตร์แขนงอื่นก็ต้องอาศัยสุขภาพที่ดี นี่คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งชีวิตให้เป็นหลักสมุฏฐานอันยิ่งใหญ่

ถาม : บทกวีหนึ่งของท่านที่ว่า “โลกนี้มีได้อยู่ด้วยมณี เดียวนา ทรายและสิ่งอื่นมี ส่วนสร้าง ปวงธาตุต่ำกลางดี ดุลภาพภาคจักรพาลมิร้าง เพราะน้ำแรงไหน” ก็หมายถึงว่าทุกคนมีเกียรติ มีหน้าที่ ไม่มีใครสำคัญกว่าใคร เราต้องรวมเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน?

ท่านอังคาร : คืออันนี้โดยหลักแล้ว แม้แต่บทกวีก็ต้องเข้าไปในหลายแขนง ผมเคยเสนอให้คณะทิศทางแพทย์เขาสอนวรรณคดี ท่านก็เห็นด้วย วรรณคดีนี้ที่เราเห็นอย่าง “โลกนี้มีได้อยู่ด้วยมณี เดียวนา” มันต้องอาศัยดวงตาที่สาม คือวิสุทธิทัศนะ เหมือนเรามองมาจากข้างบนนะ เหมือนเราเป็นตาเหยี่ยวแล้วมองวิสัยทัศน์มาจากข้างบน เราก็จะเห็นวิสุทธิทัศนะคือเห็นองค์ประกอบส่วนรวม จะเห็นตัวเอกภาพของสิ่งที่ประกอบขึ้นต่างๆ เหมือนเรามองมาที่เรือ เราก็จะไม่เห็นว่ากับตันเรือคนเดียวเท่านั้นที่สำคัญ แต่จะมองเห็นองค์ประกอบทั้งลำเรือที่มีเอกภาพอันดี สำเภานั้นจึงจะถึงฝั่งฝันที่มุ่งหมายก็ด้วยวิธีนั้น เหมือนร่างกายเราไม่ใช่จะสำคัญแต่หัวใจ ดวงตาที่สำคัญ เท่าที่สำคัญ เพราะฉะนั้นจะมาถึงกันว่าปากที่สำคัญเพราะต้องกินอาหารเข้าไปเลี้ยง มันก็สำคัญด้วยกันทั้งหมดแหละ มันพึ่งพาอาศัยกันถึงจะเป็นเอกภาพรุ่งเรืองขึ้นมา จะให้มันสำคัญอย่างเดียวนั้นมันเป็นการที่เราเรียกว่ามันพุดคุยยกกันเกินไป ต้องพูดให้พอเหมาะกับความจริง เอาความยุติธรรมเป็นหลักโดยไม่ประจำประจาง นี่วิธี หมายถึงว่า ปากก็ต้องพูดให้เหมาะว่าปากมีความสำคัญอย่างไร กระเพาะอาหารสำคัญอย่างไร หัวใจสำคัญอย่างไร ไม่ต้องเถียงกันจนกระทั่งเสียเอกภาพเหมือนเจดีย์นะ ฐานก็สำคัญ องค์สถาปก็สำคัญ บัลลังก์ก็สำคัญ ปล้องไฉนก็สำคัญ ทุกอย่างมันสำคัญเท่ากันหมดถึงประกอบกันเป็นเอกภาพขององค์เจดีย์ที่เรากราบไหว้ เหมือนกับการที่เราเห็นอะไรโดยหลักการจริงๆ เราก็ต้องเห็นที่เอกภาพ”

ถาม : ในทัศนะของท่าน มนุษย์ต้องมีหน้าที่อย่างไร

ท่านอังคาร : มนุษย์จะต้องมีหน้าที่รักษาความเป็นมนุษย์ของตัวเองให้ดี เช่น มีมโนธรรมกำกับ ไม่ใช่เราเกิดมาแล้วมีไฉธรรมของหมามา เราจะต้องเท่าต้องนึกทาคอนอยู่ทั้งวันทั้งคืนอย่างนี้ไม่ใช่ธรรมของมนุษย์ มนุษย์จะต้องมีมโนธรรมที่ยุติธรรม แล้วเกิดขึ้นมาเพื่อทะนุถนอมโลกมนุษย์นี้ด้วย มีไว้ว่าพอมนุษย์ชาติเกิดขึ้นมาคราวไหนแล้วโลกก็ฉิบหายย่อยยับไปด้วย อย่างนั้นทุกทีก็ไม่ได้ ขนาดไดโนเสาร์ที่เราดูถูกมันว่าป่าเถื่อนที่สุด มันก็ยังไม่ทำลายโลกถึงกับที่มนุษย์ทำอยู่ทุกวันนี้ มนุษย์ใช้โลกแบบสุรุ่ยสุร่าย แล้วก็ไม่ประหยัด แล้วใช้ในฐานะที่โลกนี้จะเกิดอันตรายทุกเมื่อ เช่นสร้างความร้อนในโลกมนุษย์ให้เป็นเตาอบ ทำให้น้ำแข็งละลาย จนน้ำท่วมโลก มนุษย์จะย่อยยับทุกซีกทุกสารทิศ มนุษย์คิดลู่กระเบิดบรรลัยกลียุติขึ้นมาทำลายโลก นี่มนุษย์เกิดขึ้นมาแล้วไม่รับผิดชอบต่อพิษสงของตัวเอง มันก็ไม่ถูกต้อง เรามีหน้าที่หลายอย่าง บางคนทำหน้าที่ดีจนกระทั่งเป็นโพธิสัตว์ก็มี ทำหน้าที่สูงส่งอย่างพระพุทธเจ้าก็มี มันไม่ต้องมีมนุษย์หรืออก แม้แต่มะม่วงมันมีเกิดมาแล้วมันยังทำหน้าที่ของมันอย่างดี เช่น ต้องไปพบกับข้าวเหนียวทำให้มนุษย์อร่อย แม้แต่หิ่งห้อยเล็กๆ แมลงน้อยหึ่งห้อยกะจิริตะนะ ยิ่งสว่างแว่วชีวิตพรางพร้อย นี่มันมนุษย์เกิดมาแล้วจะมีติดบอดไม่มีตามันไม่ถูกต้อง ฉะนั้นมนุษย์จะต้องสว่างไสวเพื่อความรู้ของัจฉริยะบรรพบุรุษทั้งหลายที่สั่งสมมา ต้องประกอบไปด้วยความรอบรู้ ถึงจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้มีมโนธรรมที่ประเสริฐเลิศล้ำไป